

MEDBORGERLIG
SAMLING

Rättspolitiskt program för Medborgerlig Samling

Antaget av partistämman i Göteborg den 23 april 2017

Rättspolitiskt program för Medborgerlig Samling

Inledning

Medborgarnas säkerhet och trygghet är statens absoluta kärnuppgift. Utan säkerhet och trygghet dras mattan undan för så mycket annat i samhället. I själva verket är det just skydd mot inre och yttre fiender som ligger till grund för statens existensberättigande, om man anlägger ett historiskt perspektiv.

Säkerhets- och trygghetsfrågorna – vilka ligger under rubriken ”rättspolitik” – utgör också en av de viktigaste grunderna för Medborgerlig Samlings existens.

Medborgerlig Samling vill

- Att medborgarnas säkerhet och trygghet får högsta prioritet
- Att antalet poliser ska ökas med ca 50 % till 30 000
- Att löneutvecklingen ska vara betydligt bättre för skickliga poliser
- Att polismyndighetens operativa verksamhet åter ska styras mer av polisiära chefer och inte som idag av administrativa funktioner
- Att kommunala ordningsvakter ska ges ökade befogenheter
- Att Sverige ska arbeta enligt New York-modellen om nolltolerans, polisiär närvaro och personligt ansvar på chefsnivå för brottsbekämpning
- Att tingsrätterna tillförs resurser för att kunna hålla jourförhandlingar vid mängdbrott som är lätta att utreda
- Att straffmyndighetsåldern sänks till 13 år
- Att straffskalorna för brott mot person flyttas uppåt, med höjning av lägsta möjliga straff
- Att angrepp på polis och räddningstjänst bestraffas hårdare
- Att vittnesskyddsprogram införs och att övergrepp i rättssak bestraffas i paritet med grova brott mot person
- Att straffrabatterna för minderåriga, 13 – 17 år, tas bort vid straffvärden på högst två års fängelse, parerat med ingripande påföljder inför återanpassning till samhället
- Att straffen vid upprepad brottslighet höjs
- Att utländska medborgare som begår brott av icke ringa slag utvisas i högre grad än idag
- Att avvikelser från anstalt ska kriminaliseras och att avvikelser från öppen anstalt ska leda till omplacering till slutan stalt

- Att medverka i, delta i och bidra till terrorresor ska vara olagligt
- Att svensk narkotikapolitik på försök bör mildras i viss mån, med löpande utvärdering och vårdinsatser mot missbrukare
- Att tiggeriet bör stävjas genom kommunala ordningsregler och kontroll av uppehållsrätten, med sanktioner mot illegal vistelse i Sverige
- Att missbruk av EU:s fria rörlighet ska leda till utvisning och återvändandeförbud
- Att icke identifierade personer ska hållas i förvar för fastställelse av identitet

Problembild

Sverige har blivit ett land där många människor känner sig otrygga. En mängd brott, såsom skottlossning, bombdåd, stenkastning mot polis och räddningstjänst, rån, överfallsvåldtäkter, anlagda bränder och inbrott har blivit så vanliga att de inkräktar på många medborgares yrkesutövande och privatliv.

Medborgerlig Samling kan konstatera att den svenska staten sviker sin primära uppgift gentemot medborgarna. Det förfall som pågår när det gäller lag och ordning anser vi vara fullkomligt oacceptabelt. Medborgarna kan idag inte längre förlita sig på det gemensamma förmåga. Allt fler anser att staten har brutit mot sitt åtagande i denna grundläggande del av samhällskontraktet. Det är dags för staten att börja ära detta kontrakt.

Rättspolitiska förslag

Prioritering av säkerhet

Att få skydd av en statsmakt som både utgör en rättsstat och har muskler att i praktiken ge skydd är det första och mest berättigade kravet som medborgarna kan ställa på staten. Bristar det i denna del, kommer medborgarna stegvis att söka alternativ för att skydda sig själva mot brott. Samhällssolidariteten och lojaliteten mot staten urholkas. Minskad trygghet påverkar mänskligt beteende på ett genomgripande sätt. När stadsdelar, kollektivtrafik eller landsbygdsområden blir otrygga leder detta lätt till en ond spiral av nedlagda verksamheter och mindre folk i rörelse, vilket ytterligare spär på otryggheten.

Medborgerlig Samling menar att säkerhetsfrågor måste ges högsta prioritet och har en politik där detta märks, i form av att andra utgiftsområden får stå tillbaka eller dras in helt. Politik handlar om att prioritera.

Fler poliser

Sverige har i jämförelse med andra europeiska länder ovanligt få poliser i förhållande till folkmängden. Detta säger visserligen någonting om de goda förhållanden som har rått i

Sverige vad gäller säkerhet och laglydighet, men situationen förändras dessvärre till det sämre, vilket kräver att statsmakten svarar med både repressiva och förebyggande åtgärder. Antalet poliser i yttre tjänst är dessutom särskilt lågt. Inre administrativt arbete tar mycket arbetstid och resurser.

För att ha tillräcklig polisiär närvaro och tillräckliga resurser för att beivra brott måste antalet poliser öka. Medborgerlig Samling gör bedömningen att antalet bör öka med ca 50 %, till sammanlagt 30 000 poliser. Först då kan den metodik som så framgångsrikt har tillämpats i exempelvis New York (se nedan) tillämpas.

Bättre löneutveckling för poliser

För att behålla kompetens inom poliskåren och premiera skickliga poliser måste löneutvecklingen bli bättre. Låga ingångslöner är en sak, men det är i regel viktigare att möjligheten till avsevärda lönehöjningar finns.

Polisens operativa verksamhet ska styras av poliser

Polismyndighetens nya organisation har lett till att administrativa funktioner, såsom personalfunktionen har fått en alldeles för stor påverkan på den rent polisiära och operativa verksamheten. Detta leder till att administrativ personal utan djupare kompetens inom myndighetens kärnverksamhet fattar beslut som har negativ påverkan på myndighetens uppdrag.

Medborgerlig Samling anser att polismyndigheten ska vinnlägga sig om att endast verksamhetskompetens ska påverka myndighetens polisiära och operativa verksamhet, genom att säkerställa att chefer med polisiär utbildning leder polisiärt arbete.

Ge kommunala ordningsvakter ökade befogenheter

Säkerhet och trygghet i lokalsamhället är någonting som prioriteras högt av invånarna på orten och borde vara en självklar uppgift för den lokala demokratiska nivån, det vill säga kommunerna. I dag arbetar kommunerna delvis med dessa frågor, till exempel genom planering och gestaltning av bebyggda områden och det sociala arbetet. Många kommuner har dessutom stora utgifter för vaktbolag vilka ofta anlitas på grund av bristen på poliser. Ordningsvakter har dock mycket begränsade befogenheter för att kunna fullgöra vissa polisiära uppgifter.

Medborgerlig Samling förordar därför att kommuner ska kunna anställa ordningsvakter som gått särskild utbildning och genomgått lämplighetskontroller för att erhålla vissa polisiära befogenheter. Syftet är att öka närvaron av ordningspersonal och öka tryggheten i lokalsamhället.

New York-modellen om nolltolerans mot brott

Centrala New York hade under 70- och 80-talen mycket hög kriminalitet, däribland mord och grova, gängrelaterade våldsbrott. Under borgmästaren Rudolph Giulianis tid

vid makten 1994-2001 minskade brottsligheten mycket mer drastiskt än vad den gjorde på nationell nivå, vilket tillskrivs den metodik som infördes inom brottsbekämpningen. Giuliani införde nolltolerans mot småbrott, såsom ringa skadegörelse och ordningsstörningar. Detta manifesterades genom kännbara straff och ständig polisiär punktmarkering av gator och kvarter som var brottsdrabbade. Cheferna inom poliskåren fick både befogenheter och ett tydligare ansvar för brottsstatistiken i sina respektive distrikt. Man skulle aldrig kunna skylla på olyckliga omständigheter, social oro, etniska förhållanden i området eller liknande, utan varje chef har ett ansvar för utvecklingen inom det geografiska område som man blivit tilldelad.

New York-modellen har egentligen inga överraskande ingredienser, utan det handlar om tydliga markeringar mot all typ av brottslighet, samt att personligt ansvar byggs in i organisationen. Medborgerlig Samling ser denna modell som en god källa till inspiration för den svenska polisorganisationen.

Jourförhandlingar vid tingsrätterna

En flaskhals när det gäller bekämpningen av vardagsbrott där ansvar är klarlagt från första början och inga bevisvärigheter föreligger, är att det går lång tid från gripande till domstolsförhandling. Under tiden har ofta den tilltalade hunnit begå nya brott och när det är dags för huvudförhandling i tingsrätten är den tilltalades frånvaro, trots kallelse, ett stort problem. Detta är särskilt förödande när det gäller att bryta unga lagöverträdarens brottsliga bana.

Om tingsrätterna och Åklagarmyndigheten tillförs resurser skulle huvudförhandling mycket väl kunna hållas inom loppet av några få dagar från polisingripandet. Vidare borde åklagarbeslut om anhållande kunna ske även vid misstanke om ringare brottslighet än sådan som är häktningsgrundande, om misstankegraden är den högsta och det finns särskilda skäl. Om personen har anhållits av åklagare skulle därmed domstolsförhandlingen kunna äga rum inom anhållandefristen (fyra dygn), vilket helt förhindrar inställda huvudförhandlingar på grund av den tilltalades utevaro. Vidare blir det en omedelbar konsekvens vid brottslighet, vilket kan vara oerhört betydelsefullt när det gäller unga lagöverträdare.

Medborgerlig Samling anser därför att åklagarkamrarna och tingsrätterna ska kunna hålla huvudförhandling inom fyra dygn när det gäller snabbutredda brott. Detta kan åstadkommas genom ett extraordinärt jourssystem, då beredskap finns för förhandlingar. Liksom i fallet med häktningsförhandlingar ska jourförhandlingar kunna hållas på helger för att innehålla fristen om fyra dygn.

Sänkt straffmyndighetsålder

Straffmyndighetsåldern, från och med vilken man kan hållas straffrättsligt ansvarig för sina handlingar, är femton år i Sverige. Åldersgränsen har funnits länge och är resultatet av en kompromiss mellan olika hänsyn. Det är dock viktigt att beakta att ungdomsbrottslingar inom spannet 15-17 år inte döms till ordinarie fängelse vid grova

brott, utan i stället hamnar på särskilda ungdomsanstalter. I påföljdshänseende finns det således en skillnad mellan minderåriga och myndiga personer.

Problemet är att grov brottslighet såsom gängbrott, våldsamma upplopp med mera kryper ned i åldrarna. Kriminella gäng använder medvetet unga, ibland icke straffmyndiga personer, eftersom de vet att påföljderna blir så ringa och ibland i praktiken obefintliga. Är man under femton år blir det ofta ett fall för socialtjänsten, som sällan har verktygen att förhindra vidare brottslighet.

Medborgerlig Samling kräver följaktligen att straffmyndighetsåldern ska sänkas med två år till tretton års ålder.

Ändring av straffskalorna

Enligt svensk domstolspraxis krävs det i regel försvårande omständigheter för att domstolen ska ådöma den skyldige ett straff i straffskalans övre skikt. Höjning av straffen genom att dra ut straffskalorna har därför sällan de avsedda effekterna. Ofta är de längsta möjliga fängelsestraffen redan i dag på en nivå som ligger nära det allmänna rättsmedvetandet.

Medborgerlig Samling vill prioritera höjning av straffskalornas lägstanivå när det gäller brott mot person, för att på så sätt påverka domstolspraxis i riktning mot skärpta straff. Detta är också i linje med inriktningen att slå ned på brottslighet på ett tidigt stadium.

Högre straff för angrepp på polis och räddningstjänst

Ett mönster har uppstått att polis och räddningstjänst angrips vid utryckningar i förorter. Utryckningarna är ofta framkallade av samma personer som står för angreppen. Denna typ av brott mot person bör hanteras med betydligt högre straff än i dag.

Skydd av vittnen

Den tekniska bevisningens mängd och tillförlitlighet har visserligen ökat, men vittnesmål är ändå ofta helt avgörande för att en rättvis rättegång ska kunna hållas. Hot mot vittnen och repressalier mot dem som ska vittna eller har vittnat är, utöver att vara ett brott mot de enskilda personerna, även ett hot mot rättsstaten och ett effektivt rättsväsende. Vittnesskyddet i Sverige är fortfarande alltför svagt.

Medborgerlig Samling kräver ett bättre vittnesskydd, i första hand genom att straffet för brottet övergrepp i rättssak ska skärpas kraftigt. Straffet vid konstaterat övergrepp i rättssak bör vara i paritet med straffet för det brott som utredningen och åtalet gäller vid grov brottslighet.

Inga straffrabatter för minderåriga vid straffvärden på högst två års fängelse, inga straffrabatter alls i lag för personer mellan 18 och 21 år

Det är av största vikt att rättsväsendet kan ingripa resolut mot unga lagöverträdare. De straffrabatter som gäller för unga lagöverträdare kan därför vara kontraproduktiva, i synnerhet när det är fråga om vardagsbrott. Medborgerlig Samling förordar därför ett avskaffande av rabatterna för brott där straffvärdet är högst två års fängelse när det gäller minderåriga lagöverträdare. När det gäller unga vuxna, 18-21 år, bör den lagstadgade straffrabatt som finns i dag helt slopas.

Straffskärpning vid upprepad brottslighet

När det gäller återfallsbrottslighet har brottslingen visat att denne inte respekterar samhällskontraktet och samhället behöver skyddas mot ytterligare brottslighet. Detta innebär att straffen vid upprepad brottslighet bör höjas till att nå straffskalornas topp. Medborgerlig Samling anser att en lagändring bör ske för att ändra rättspraxis på området i nämnda riktning.

Utvisning av utländska medborgare

Vid brottslighet som inte är av ringa slag eller beror på oaktsamhet ska utvisning av utländska medborgare vilka saknar svenskt medborgarskap ske. Om brottsligheten inte är allvarlig, men ändå ska leda till utvisning, tidsbegränsas utvisningen. Vid grov brottslighet ska utvisningen gälla på livstid.

Kriminalisera avvikelse från anstalt

Avvikelse från anstalt bör utgöra ett brott. Frågan har diskuterats under lång tid, utan att några ändringar har genomförts. Vid avvikelse från öppen anstalt bör dessutom förflyttning till slutan anstalt kunna ske.

Kriminalisera terrorresor

Att som svensk medborgare resa till främmande land för att delta i stridshandlingar bör som huvudregel inte vara den svenska statens angelägenhet, så länge det inte begås något folkrättsbrott eller liknande. Däremot är anslutning till terrorklassade organisationer, vilka går emot grunderna för den svenska demokratin och rentav kan ha för avsikt att förinta densamma, ett problem för svenskt vidkommande. Även om folkrättsliga brott kan misstänkas eller rentav kan antas ha skett, är det svårt att bevisa sådant.

Medborgerlig Samling anser att antiterrorlagstiftning måste tas fram som även kriminaliserar samröre med sådana terrororganisationer. Personer som har varit utomlands och haft samröre med terrororganisationer kan därmed gripas och utöver bestraffning även tvingas in i program för avradikalisering.

Försiktig omläggning på prov av den svenska narkotikapolitiken

Sverige har, liksom många andra länder, under lång tid haft en repressiv politik i förhållande till narkotika. Medborgerlig Samling menar att det är rimligt att ifrågasätta om denna politik har tjänat Sverige väl, såväl de missbrukande individerna som samhället i stort. Som liberalkonservativ kraft betonar MED den personliga integriteten och det personliga ansvaret. Det behövs även mer av vårdperspektiv inom narkotikapolitiken – dödligheten bland missbrukare är i dag förfärande hög.

När det gäller förbuds- och strafflagstiftningen måste en avvägning ske mellan olika intressen, från effekter på enskilda individer till hur den organiserade brottsligheten påverkas och prioriteringarna inom rättsväsendet. Medborgerlig Samling menar inte att det i dagsläget finns skäl att avkriminalisera tunga droger, men det bör finnas en intellektuell öppenhet inom narkotikapolitiken för försiktiga reformer i mindre restriktiv riktning när det gäller exempelvis cannabis, samt efterföljande utvärderingar.

Stoppa det systematiska tiggeriet

För att förhindra det utbredda tiggeriet ska de kommunala ordningsreglerna och utlänningslagens villkor för uppehållsrätt för EU-medborgare användas och följas. Kommuner har redan idag möjligheter att begränsa penninginsamlingar genom ordningsstadgan. Det bör förtydligas att detta även ska gälla för tiggeri. Den viktigaste åtgärden i förhållande till utländska tiggare är dock att tillse att personerna inte överskrider den uppehållsrätt om 90 dagar som gäller för EU-medborgare. Vid överträdelse ska utvisning bli följden. Vidare ska inte kommuner tolerera att läger uppstår på kommunal mark i strid med ordningsstadgorna, och vid ockupation av privat mark ska effektiva rättsmedel finnas för markägarna.

Missbruk av EU:s fria rörlighet

Det är inte ovanligt att EU:s bestämmelser om fri rörlighet enligt Schengenavtalet missbrukas av EU-medborgare för att uppehålla sig i Sverige. Det förekommer att EU-medborgare utöver tiggeri medverkar till svart arbete och kriminalitet. Polisen bör få registrera EU-medborgare som befinner sig i landet, för att kunna följa upp att EU:s tremånaders regel upprätthålls. Utöver det ska kriminalunderrättelsetjänsten utbyta information med övriga EU-länders polismyndigheter för att kartlägga EU-medborgare som i huvudsak använder den fria rörligheten för att begå brott i andra EU-länder.

Icke identifierade personer ska hållas i förvar

Personer vars identitet man inte kan fastställa är en potentiell risk för kriminalitet, organiserad brottslighet, människosmuggling, trafficking och terrorism. Därför är det angeläget att samhället ska skyddas mot människor som inte går att identifiera på grund av avsaknad av identitetshandlingar. Förvar av icke identifierade efter vederbörlig rättslig prövning vore en viktig metod för detta. Biometri och DNA ska användas för att bidra till att fastställa identitet. Även forensiska metoder tillämpade på personlig egendom såsom elektronik och annan materiel ska utnyttjas. En sådan policy, väl

kommunicerad till omvärlden, skulle minska attraktiviteten för Sverige som land för personer som föredrar att resa utan resehandlingar av en eller annan orsak.